COMUNICAT DE PRESĂ

Discuție publică: Descentralizarea în contextul crizei refugiaților

Reforma descentralizării administrative avansează anevoios și devine o prioritate în contextul gestionării crizei refugiaților. Micile progrese, dar și impedimentele cu care se confruntă Autoritățile Publice Locale în condițiile actuale au constituit subiectul discuției publice "Descentralizarea în contextul crizei refugiaților", care s-a desfășurat recent, cu participarea reprezentanților Parlamentului, Guvernului, Congresului Autorităților Locale din Moldova, Autorităților Publice Locale și ai societății civile.

În contextul conflictului din Ucraina și a valului mare de refugiați veniți în Republica Moldova, autoritățile publice locale se confruntă cu provocări de ordin financiar și administrativ în gestionarea crizei refugiaților, lucru care putea fi altfel gestionat în condițiile unei descentralizări veritabile, aceasta fiind și premisa discuției publice.

În cadrul evenimentului, a fost prezentat primul raport de monitorizare a reformei descentralizării, realizat de Asociația pentru Democrație Participativă "ADEPT", prin prisma indicatorilor santinelă. Potrivit autorilor, indicatorii santinelă răspund la trei întrebări de bază: 1) Dacă resursele disponibile autorităților publice locale sunt suficiente pentru îndeplinirea funcțiilor acordate. 2) Dacă serviciile prestate și activitățile desfășurate de către autoritățile publice locale răspund necesităților cetățenilor. 3) Dacă autoritățile publice centrale soluționează problemele sistemice ale autorităților publice locale.

Igor BOȚAN, director executiv ADEPT: „*Sarcina noastră a fost să elaborăm un instrumentar în baza unor indicatori santinelă. Acest instrumentar nu dă aprecieri a performanțelor, ci doar permite fixarea periodică a stărilor de fapt care în dinamică ar putea indica asupra trendului, iar cei care sunt implicați în gestionarea treburilor publice ar trebui să aibă acest instrumentar la îndemână pentru a face diagnosticul."*

Potrivit studiului, resursele financiare limitate, interesul politic și reticența cetățenilor față de lărgirea atribuțiilor APL afectează în mod direct toate domeniile de intervenție supuse schimbărilor, ceea ce constituie un impediment major în realizarea obiectivelor reformelor. Mai mult, în ultimii ani s-au atestat și factori externi care au influențat procesul.

Igor BOȚAN, director executiv ADEPT: *„Avem un proces de descentralizare de 30 de ani, dar pe neprins de veste, doi ani în urmă, am avut acest șoc care se numește criza pandemică. Apoi, anul curent, am avut această criză de securitate regională. Deci, când vorbim de diagnostic, trebuie să înțelegem că pot apărea factori externi cu impact asupra procesului pe care noi deja îl considerăm intrat într-o albie. Acești factori pot măsura reziliența procesului de descentralizare, în cazul nostru. Dacă acest proces arată că există reziliență la acești factori înseamnă că suntem pe calea cea bună, dacă nu, va trebui să se intervină."*

Datele raportului au fost analizate pe larg de autoritățile publice centrale și locale, reprezentanții societății civile și partenerii de dezvoltare, prezenți la discuția publică. Chiar dacă unii indicatori analizați, arată anumite progrese, primarii spun că acestea sunt nesemnificative, atunci când sunt analizate în profunzime.

Valentina CASIAN, Primar municipiul Strășeni: „*Acest proces de descentralizare este privit și înțeles diferit de către autoritățile centrale și autoritățile locale. Din acest raport vedem avansare, cei de la nivel local nu vedem avansare, mai mult vedem ca un cerc închis cu unele mici excepții. De exemplu, s-a majorat acel procent din Fondul Rutier care vine pentru reparația drumurilor, dar astăzi reparația capitală a unui km de drum valorează cca 15 milioane de lei. Dacă în Strășeni sunt 100 km de drumuri, deci noi avem nevoie de 300 de ani ca să construim drumurile din oraș. Ce înseamnă pentru noi aceste resurse și această majorare?*"

Și reprezentanții autorităților centrale au fost de acord că reforma este complexă și este o prioritate pe agenda guvernării.

Larisa VOLOH, Deputat în Parlamentul Republicii Moldova, Președintele Comisiei Administrație Publică: „*Pot să vă zic că acest e subiect este o prioritate pentru guvernarea actuală. Noi ne propunem o reformă mult mai amplă, noi vrem să creștem calitatea serviciilor, să le aducem mai aproape de cetățeni inclusiv prin digitalizare, prin infrastructură, prin acte normative care să dea autorităților publice locale mai multă autonomie și mai multă putere de decizie. În cadrul comisiei, ne-am pus drept scop să intervenim în primul rând pe tot ce înseamnă descentralizare patrimonială, or veniturile proprii ale unei primării pot fi colectate sau stabilite doar în modul în care această unitate administrativ-teritorială gestionează corect toate resursele pe care le are la nivel local*."

ION GUMENE, secretar de stat, Ministerul Finanțelor: „*Este o prioritate pentru noi și la Ministerul Finanțelor avem inclusiv prioritate de a avansa cu descentralizarea financiară ceea ce presupune în primul rând politici publice bazate pe evidențe, cifre, fapte, nu doar stereotipuri și discuții și doi - politici publice informate, adică să ascultăm toți actorii importanți. O prioritate în planul de acțiuni al Guvernului este reanimarea acelui grup de descentralizare, dar și intenția de a elabora un concept de reformare a administrației publice."*

În contextul evenimentelor internaționale, participanții au analizat și posibilitatea gestionării crizei refugiaților în condițiile unei descentralizări funcționale, în special din perspectiva resurselor economice și umane. Autoritățile recunosc că au fost luate prin surprindere, dar au încercat să gestioneze situația.

ION GUMENE, secretar de stat, Ministerul Finanțelor: „*Din fondul de intervenție al Guvernului au fost alocate 60 de milioane de lei. La 31 mai erau valorificate doar 12, 9 milioane de lei. Dar este un proces dinamic, urmează cu administrațiile publice locale să vedem de ce nu se atrag acele resurse."*

De altă parte, primarii susțin că s-au pomenit cu o nouă povară pe umeri, dar fără instrumentele necesare pentru a soluționa problemele cu care se confruntă zilnic.

CONSTANTIN COJOCARU, primarul municipiului Edineț: *"S-a format un regulament prin care practic centrele de refugiați se deschideau de la minim 20 de persoane. Noi am avut locuri de cazare de 18 persoane, de 16 persoane și ele nu sunt autorizate de către stat, prin urmare nu putem beneficia de finanțare. În plus, banii nu au fost trimiși primăriilor, dar Consiliilor Raionale, prin urmare, doar două din șapte centre au primit finanțare. Trebuie puțin de lucrat la acest regulament de repartizare a resurselor, de unde are un primar în localitate locuri de cazare de peste 20 persoane? De aceea și nu au fost valorificați banii, pentru că primăriile nu corespund standardelor."*

Or, criza refugiaților a accentuat încă o dată lacunele din sistem și necesitatea descentralizării.

Igor MUNTEANU, Fondator IDIS Viitorul: „*Criza refugiaților este de fapt un fel de lentilă prin care vedem disfuncțiile sistemului. În primul rând, autoritățile centrale au deschis parada, dar lucrul l-au făcut autoritățile locale, pentru că cca 90% din refugiați s-au dus în familii. Ne-am trezit cu problema refugiaților pentru care nu avem politici. Nu avem o politică de a finanța autoritățile locale, cum să fie gestionată această criză a refugiaților care vin în primul rând la ei, nu există un instrument financiar. Eu cred că trebuie să existe mai mult dialog și integrare a soluțiilor care vin din partea mai multor actori.”*

Participanții la discuție au punctat importanța noului raport de monitorizare a avansării reformei de descentralizare și necesitatea implicării tuturor actorilor într-un dialog constructiv de identificare a soluțiilor.

Evenimentul a fost organizat în cadrul proiectului ”Implicarea societății civile în procesul de monitorizarea reformei de descentralizare în Republica Moldova”, realizat de ADEPT în parteneriat cu Programul Comunitatea Mea, finanțat de USAID și implementat de IREX.